

набуття компетентностей морального міркування є викликом у національних рамках, що перевершує існування таких документів, як етичні кодекси або кодекси поведінки конкретних навчальних установ.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Kretz, L. (2014). Emotional responsibility and teaching ethics: student empowerment, *Ethics and Education*, 9(3), 340. Ел.ресурс. Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1080/17449642.2014.951555>
2. The Icelandic Teachers' Union. (2010). Teachers' Code of Ethics. Extracted 16-03-2013, Ел.ресурс. Режим доступу: <http://www.ki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8653>
3. Teaching Council. (2012). The Code of Professional Conduct for Teachers (2nd edition). Ел.ресурс. Режим доступу: http://www.teachingcouncil.ie/_fileupload/Professional%20Standards/code_of_conduct_2012_web%2019June2012.pdf
4. Педагогіка. Ел.ресурс. Режим доступу: <http://metodportal.net/node/35944>

Бабин Ольга, Лапшин Сергій

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПЕДАГОГА

У статті проаналізовано особливості та значення професійної етики педагога.

Ключові слова: педагогічна етика, педагогічна мораль, принципи педагогічної етики.

Педагогічна етика є складовою етики, яка відбиває моральності за умов цілісного педагогічного процесу. Педагогічна етика, як наука про різні моральні аспекти діяльності педагога. Основа педагогічної етики виявляється у тому, що педагог має справу з дитиною - дуже тендітним об'єктом впливу. Тому дуже важливі у педагогічній діяльності прояви делікатності, тактовності, відповідальності. Педагогічна етика з'явилася разом із виникненням педагогічної діяльності як невід'ємна частина її.

Мета статті – дослідження професійної етики педагога. Завдання: описати теоретичний аспект професійної етики педагога; навести поняття етики педагога; обґрунтувати сутність тактичності; охарактеризувати практичну діяльність педагога.

За радянських часів проблемами професійної етики займався В.О. Сухомлинський. У його роботах наголошувалося, що «у процесі навчання між педагогом та дітьми повинні бути живі людські відносини».

Професійна культура педагога – це діяльність педагога в рамках моральності і правил, які поєднують у собі соціальні та професійні характеристики особистості. Культура педагога – це, насамперед його етична поведінка як щодо вихованців, взаємин у педагогічному колективі і у суспільстві загалом.

Етику можна назвати філософським вченням про мораль або моральності. Це кодекс поведінки, який найкращим способом забезпечує гуманний характер взаємовідносин для людей. Отже, ця наука вивчає глибоко моральні сторони життя. Визначає межу між добром і злом, розглядає всілякі моделі відносин та діяльності людини в соціумі [5, с. 61].

Педагогічна етика виникла разом із виникненням діяльності педагога. Педагогу приділяється важлива роль. У процесі своєї діяльності, педагог, закладає учням основи морального світогляду та етичних знань. Для цього педагогу самому дуже важливо засвоїти ідеї та цінності моралі і прагнути втілювати їх у життя.

В.О. Сухомлинський неодноразово писав, що «педагог стає педагогом, тільки тоді, коли він опановує високоточний регулятор виховання – етикою, наукою про моральність» [2, с. 97].

Справжній педагог, навіть найкращий – це жива людина, і в нього теж можуть бути і свої помилки, і прикрі промахи, але з будь-якої ситуації він має знаходити вихід. Чинити по совісті, безкорисливо, справедливо і ніколи не виявляти зарозумілість та агресію. Вчитель виховує насамперед особистим прикладом, тому має сам відповідати нормам і стандартам моральності.

Педагогічна мораль є зведенням норм, звичаїв та правил поведінки, переплетених між собою у складні взаємозв'язки. Щоб ефективно впливати на поведінку вчителя, педагогічна мораль має становити єдине ціле. Педагогічною мораллю є система моральних цінностей, що виявляються у поведінці педагога, у його ставленні до себе, до дітей, до суспільства, до своєї професії. Вона виступає головним регулятором поведінки педагога у процесі трудової діяльності.

Чимало важливим фактором у педагогічній діяльності є моральне усвідомлення самим педагогом норм своєї поведінки, цінності якостей людської особистості, що не може не виражатися у поглядах педагога, його уявленнях, та звичках. Мораль у суспільній свідомості відображає специфіку того середовища, у якому людина постійно знаходиться, з якою вона взаємодіє. Моральні погляди педагога відбивають його реальність і характеризуються стійкістю. Головним елементом моральної свідомості

педагога є розуміння ним моральних цінностей та осмислення того, яким чином відбувається сприйняття моралі його вихованцями [8, с. 193].

Педагогічна етика не лише розглядає моральні принципи, які є нормою поведінки вчителя, але знаходить шляхи вирішення конфліктних ситуацій у процесі взаємодії вчителя з учнем. Професійний обов'язок педагога бути об'єктивним та лояльним щодо вихованців. У професійній етиці моральність педагога сприймається як його особистісний духовний показник, характеризує його особисті переконання стосовно своєї професійної діяльності.

Під професійною етикою, загалом, мають на увазі кодекси поведінки, які забезпечують моральний характер спілкування та взаємини у професійній діяльності. Специфікою професійної етики є діяльність конкретної групи людей та нерозривний зв'язок із законами моралі. Педагогічна етика як частина етичної науки вивчає особливості педагогічної моралі, розкриває її функції, принципи та етичні норми.

Практична діяльність вихователя, на жаль, не завжди відповідає нормам професійної етики, це викликано складністю та протиріччями самого педагогічного колективу, того середовища, в якому здійснює свою діяльність вихователь. Педагогічний колектив це структура досить складна та суперечлива, у якій співпрацюють люди з різними темпераментами, характерами, індивідуальними характеристиками. У ході своєї професійної діяльності у педагога неминуче виникають конфлікти та проблеми, з яких потрібно вміти виходити гідно. Для вирішення педагогічних завдань, вихователям необхідно знати принципи професійної етики. Поведінка самого вихователя щодо «педагог – педагогічний колектив ДНЗ», «педагог – вихованець», «педагог – батьки» стає предметом пильного розгляду. Для цього необхідно знати достатньо коректні та науково обґрунтовані методи. Для виховання моральних почуттів дітей необхідно створювати психологічні ситуації, які б викликали емоційний відгук вихованців. Навчили б їх співпереживати іншим людям, ставитись до навколишньої дійсності гуманно, а до своєї поведінки - самокритично, і це справді складні педагогічні завдання [1, с. 123].

Моральне самовиховання педагога є головним критерієм його особистості. Ті вимоги, які педагог пред'являє до себе, є показником його етичної культури. Адже не секрет, що багато дій педагога не контролюються ніким. Вихователь самостійно дає оцінку своїм вчинкам та самостійно коригує свою поведінку.

Тому совість – це його моральний барометр і добре, якщо він чутливий найвищою мірою.

Кодекс професійної етики педагога визначає сукупність моральних вимог, принципів та норм педагогічної моралі. Основою кодексу професійної етики педагога є зведення встановлених правил, вимог, що визначають межі поведінки педагога.

Говорячи про професійну етику педагога, не можна забувати про таке важливе у його діяльності поняття, як педагогічний такт. Педагогічний такт – це педагогічна мораль у практичній діяльності вихователя, у якій реалізується думка та дія [7].

Тактовність – це моральна поведінка. У ній проявляється і поважне ставлення до особистості, і висока вимогливість до себе, вміння доброзичливо вислухати вихованця та поставитися з співпереживанням до нього. Педагогічний такт – це врівноваженість та самовладання, тактовна принциповість без руйнівної впертості, діловий тон у взаєминах, ввічливість та уважність до оточуючих.

Почуття міри у поведінці та зважених діях педагога теж можна назвати педагогічним тактом. Такт відбиває поважне справедливе ставлення до вихованця, високу гуманність, самовладання у спілкуванні з дітьми [3, с. 192].

Основою такту є його причетність до етичної компетентності вихователя. Будучи моральним регулятором педагогічного процесу, педагогічний такт, що базується на морально-психологічних якостях педагога.

Професійний такт проявляється:

- у зовнішньому вигляді педагога;
- в умінні правильно і досить швидко оцінити сформовану ситуацію, але не поспішати з висновками;
- в умінні стримувати свої емоції і не втрачати самовладання в критичній ситуації;
- у поєднанні зваженої вимогливості з чуйним ставленням до вихованця;
- у відмінному знанні індивідуальних та вікових особливостей вихованців;
- у самокритичній оцінці своєї поведінки [6, с. 15].

Педагогічний такт є важливим компонентом етичної компетентності педагога. «Професійна (педагогічна) етика регулює поведінку педагога, щоб зміцнити його авторитет, забезпечити єдність зусиль педагогічного

колективу. Водночас вона реалізує принцип єдності поваги до особистості учня та вимогливості до нього, ставить питання моральної довіри суспільства до вчителя» [4, с. 73].

Педагог, у своїй професійній діяльності, як натхненник і вихователь нових поколінь людей, несе велику моральну відповідальність перед суспільством. Тому дуже важливо для педагога постійна самоосвіта та самовдосконалення, підвищення загального культурного рівня та підвищення етичної компетенції, як самої важливої складової успіху у його педагогічній діяльності. Професійна педагогічна етика не є абсолютною істиною у регулюванні поведінки людей. Кожне нове покоління доповнює та вдосконалює норми поведінки в суспільстві, але нові підходи повинні спиратися на досвід, моральний багаж знань, створений іншими поколіннями та перевірений часом. Сьогодні, у вік випереджаючого технічного прогресу не повинно відбуватися відставання культурного розвитку. Дуже важливо зрозуміти, що для мирного співіснування на планеті та гармонізації стабільності суспільства - необхідні етичні знання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Академічна доброчесність як основа сталого розвитку університета / Міжнарод. благод. фонд « Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики», за заг. ред. Т. В. Філіпова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Етика та естетика [Текст]: навч. посібник для студ. ВНЗ / В. Л. Петрушенко [та ін.]; за ред. В. Л. Петрушенка. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 305 с.
4. Етика. Естетика. Кредитно-модульний курс [Текст]: навч. посібник для студ. закладів вищої освіти / К. А. Іванова [та ін.]; за ред. проф. К. А. Іванової; НФаУ. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2019. 316 с.
5. Професійна етика вищої освіти: Навчальний посібник/ А. П. Алексеєнко, К. І. Карпенко, Л. О. Гончаренко, В. В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015. 232 с.
6. Професійна та педагогічна етика: навчально-методичний посібник /О.О.Базалук, О.П.Кравченко, Л.М.Харченко. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.): «Видавництво КСВ»,2019. 85 с.
7. Ямщикова Е.Г. Развитие профессиональной этики как нравственного сознания педагога в процессе повышения квалификации. ЧиО, 2019. № 1 (58).

8. Ярова Т.В., Сергеева Е.И. Роль этики в профессиональной деятельности педагога. Профессионализм педагога: сущность, содержание, перспективы развития: Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 130-летию со дня рождения А.С. Макаренко 14-15 марта 2019 г. / Под ред. Е.И. Артамоновой. Москва: МГОУ, МАНПО, Ярославль: Ремдер, 2019. С. 193–197.

Покрищук Оксана

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ВЧИТЕЛЯ

У статті аналізуються проблеми професійної етики вчителя, приклади та поняття з даної теми.

Ключові слова: професійна етика, мораль, вчитель.

Проблема педагогічної етики у наш час є досить актуальною, тому що саме етичні правила дають вчителю настанови та правильне орієнтування на роботу з учнями. Сучасні вимоги передбачають переосмислення застарілих пріоритетів до особистості вчителя. Сьогоднішня діяльність педагогічного працівника відповідає за розкриття творчих здібностей учнів, а також впровадженням авторських, новітніх методик викладання, що допоможуть розкрити здібності та таланти багатьох учнів. Нестандартний тип викладання дає в наш час більше результатів, ніж традиційні методи навчання. Для учнів новітнє завжди було чимось цікавим. Існує поняття, що педагогічна діяльність є типовою, але насправді вона є індивідуальною, творчою. Педагог не досягне бажаного результату, якщо не зможе зацікавити учнів, навчальний процес не дасть результатів у такому випадку. Тому важливо саме знайти підхід до учнів. Якщо ж аналізувати сучасну підготовку педагогів до творчої діяльності можна підкреслити вимоги суспільства, підвищення рівня розвитку психолого-педагогічної науки – все це та багатого інших чинників вимагають творчої педагогічної діяльності від сучасних вчителів та педагогів.

Поняття етика. Професійна етика. Уміння визначити предмет і об'єкт етики; розкрити основні етичні положення, що мають значення для професійної діяльності педагога, розглянути професійну етику як спосіб регуляції поведінки в конкретних видах професійної діяльності; визначити загальні принципи професійної етики, такі як: професійний обов'язок і особлива форма відповідальності, професійна солідарність та корпоративність.

Етика – це наука, що вивчає мораль, норми поведінки, сукупність моральних правил певної суспільної чи професійної групи.